

Perustoimeentulotuen siirto Kelalle on aiheuttanut harmia heikoimmassa asemassa oleville

Perustoimeentulotuen hakemusten käsittely, tuen myöntäminen ja maksatus siirtyivät kunnilta Kelalle vuoden 2017 alusta. Ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen järjestämisvastuu jäi edelleen kuntien tehtäväksi. Ennakoarvioinneissa havaitut riskit näyttävät toteutuneen: toimeentulotukiudistus on koetellut eniten heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, kuten etäällä palveluista asuvia vanhuksia. Asiakkaiden yhdenvertaisuus palvelujen ja etuuksien saamisessa ei toteutunut. Myös nuoria oli vaikea tavoittaa.

Peruspalvelujen arvioinnissa selvitettiin, miten suuri osuus kunnan sosiaalitoimelle jätetyistä ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemuksista ylitti lainmukaisen seitsemän arkipäivän käsittelyajan vuonna 2017. Lisäksi tarkasteltiin, miten asiakkaat saivat ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen palveluja. Tiedot koottiin huhtikuun 2017 ja lokakuun 2017 tilanteista. Tulosten mukaan ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen hakemusten käsittelyajoissa oli vain vähän lakisääteisen seitsemän arkipäivän ylityksiä. Hakemusten käsittelyssä havaittiin kuitenkin jonkin verran alueellisia eroja.

– Vuoden 2017 alusta toimeenpantu toimeentulotukiudistus ei sinällään heikentänyt ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen palveluja. Uudistus aiheutti kuitenkin vaikeuksia niille asiakkaille, jotka eivät kykene asioimaan monimutkaisessa palveluverkostossa, tutkimuspäällikkö Minna Kivipelto THL:stä sanoo. – Kaikki eivät

osanneet käyttää sähköisiä palveluja tarvittavan etuuden ja palvelujen saamiseksi. Parhaiten uudistus palvelikin asiakkaita, jotka osaavat asioida hyvin sähköisissä palveluissa ja joilla on vain taloudellisen tuen tarve, Kivipelto jatkaa. Sosiaalityön tarpeessa olevien asiakkaiden kannalta Kelaan liittyviä heikennyksiä ovat olleet myös puutteet kunnan palveluihin ohjaamisessa, tuen ja neuvonnan vaikea saaminen, vaihtelevat ohjeet sekä kriisitilanteessa olevien asiakkaiden vaikeus saada välitöntä apua ja tukea. Osa asiakkaista on saanut apua sosiaalitoimesta Kelassa asiointiin. Muutos onkin lisännyt sellaista neuvontaa ja ohjausta, jota annetaan sosiaalityössä ja joka liittyy perustoimeentulotukeen. Myöskään asuinpaikasta riippumaton yhdenvertainen mahdollisuus saavuttaa palvelut ei toteutunut.

Moneen ongelmaan on vielä pureuduttava

Jo muutosvaiheessa sosiaalityötä oli kehitetty jonkin verran. Erityisesti oli tehty toimia, joilla sosiaalityö saataisiin vastaamaan paremmin muuttunutta tilannetta. Palveluja oli viety lähemmäs asiakkaita ja haettu aktiivisesti palveluiden tarpeessa olevia ihmisiä.

- Sosiaalityön kehittämistä on jatkettava kunnissa ja panostettava niihin asiakkaisiin, jotka ovat heikosti palveluiden tavoitettavissa. Harvaan asuttujen alueiden tueksi on syytä perustaa Kelan, TE-toimen ja kuntien yhteispalvelupisteitä. Asiakkaiden tavoittamiseksi tarvitaan myös lisää liikkuvia palveluja. Nuorten toimeentulotuen asiakkaiden tavoittamiseksi on kehitettävä uusia toimintatapoja. Vanhusten sosiaaliin, terveydellisiin ja taloudellisiin ongelmiin on tartuttava aiemmin ja kehitettävä moniammatillisia toimia heidän tukemiseksi. Velkaongelmien, riippuvuuksien ja mielenterveysongelmien havaitsemista, tukea ja hoitoonohjausta on parannettava. Vieraskielisten asiakkaiden palveluja on oltava paremmin saatavilla, ja niitä on kehitettävä, Kivipelto luettelee.
- Tulosten perusteella suositellaan myös, että toimeentulotuki uudistuksen kaltaiset laajat reformit toteutettaisiin jatkossa vaiheittain, jotta vastaavilta haitallisilta ja kohtuuttomilta tilanteilta voitaisiin välttyä.

Lisätietoja:

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos:

Minna Kivipelto, tutkimuspäällikkö, p. 0295247760

Laura Kestilä, tutkimuspäällikkö, p. 029 524 8795

Hannele Tanhua, erikoissuunnittelija, p. 0295246126

THL:n sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@thl.fi.

Etelä-Suomen AVI:

Sari Luukko, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 016 163

Itä-Suomen AVI:

Marita Uusitalo, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 016 951

Lapin AVI:

Päivi Salminen, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 017 376

Lounais-Suomen AVI:

Terhi Tanner, ylitarkastaja, p. 0295 018 118

Länsi- ja Sisä-Suomen AVI:

Juha Mieskolainen, ylitarkastaja, p. 0295 018 561

Sini Männistö, ylitarkastaja, p. 0295 018 568

Pohjois-Suomen AVI:

Raija Fors ylitarkastaja, p. 0295 017 559

Marja-Leena Lantto, sosiaalihuollon ylitarkastaja, p. 0295 017 576

AVIn sähköpostiosoitteet ovat muotoa etunimi.sukunimi@avi.fi.

[Patio – tieto paikallaan](#) ([suora linkki aiheeseen](#))

[Avi.fi: Peruspalvelujen arviointi](#)

#peruspalvelut

#AVIarvioi